

**Tillsynsrapport
Kemisk industri
2021
Maj 2022**

Tillsynsrapport Kemisk industri 2021
Maj 2022

Dnr: 2022-9102
Kontaktperson: Markus Millegård

Innehåll

Beskrivning av tillsynsområdet	4
Verksamheter inom tillsynsområdet	4
Förändringar inom tillsynsområdet	4
Industriutsläppsverksamheter	4
Tillsynsarbetet	5
Tillsynsresultat	6
Indikatorer för miljöarbetet i branschen	8

Beskrivning av tillsynsområdet

Tillsynsområdet kemisk industri omfattar ett mindre antal verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt bestämmelserna i 12 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251) – ”Kemiska produkter”. Verksamheterna är sinsemellan relativt olika och inkluderar företag som tillverkar färg, läkemedel, reagenser, tillsatser och rengöringsmedel.

I tillsynsområdet inkluderas även en verksamhet som utför tankrengöring och som är tillståndspliktig enligt 26 kap. 1 § miljöprövningsförordningen.

Verksamheter inom tillsynsområdet

Tillståndspliktiga B-verksamheter

Boule Medical	tillverkar reagenser
Engwall o Claesson	tillverkar färg
Octapharma	tillverkar läkemedel
SIKA	tillverkar betongtillsatser
Swedish Orphan Biovitrum	tillverkar läkemedel
Tankeclean	rengör transportcisterner

Anmälningspliktiga C-verksamheter

Akzo Nobel Adhesives	utvecklar lim och fogmassor
Prols	tillverkar rengöringsmedel

Förändringar inom tillsynsområdet

Över tid har antalet verksamheter i Stockholms stad inom denna bransch minskat. Så sent som under år 2020 avvecklade läkemedelsföretaget Recipharm sin produktion i Årsta. Under år 2021 har inga ytterligare förändringar skett, men förvaltningen har erhållit underhandsinformation om att ytterligare verksamheter kan komma att flytta sin produktion från kommunen.

Industriutsläppsverksamheter

Octapharma och Swedish Orphan Biovitrum är så kallade industriutsläppsverksamheter. De omfattas därmed av industriutsläppsförordningen (2013:250) som är en följd av genomförandet av industriutsläppsdirektivet (IED) i svensk rätt.

Industriutsläppsbestämmelserna innebär skärpningar i kraven att tillämpa bästa tillgängliga teknik (BAT) och redovisa föroreningar

jämfört med det gamla direktivet, IPPC. Bestämmelserna preciserar också kraven på tillsynsmyndigheternas arbete och hur tillsynsbesök redovisas skriftligt.

Octapharma och Swedish Orphan Biovitrum omfattas av BAT-slutsatserna för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn¹. Slutsatserna publicerades den 9 juni 2016 och alla BAT-slutsatser gäller skarpt fyra år efter publicering. Genomgångar har gjorts under år 2019 och under våren 2020 med respektive verksamhet för att bedöma om BAT-slutsatserna uppfylls, vilket de gör. Verksamheterna ska framöver årligen i miljörapporten ange hur slutsatserna uppfylls. I miljörapporteringen för år 2021 är de båda läkemedelsföretagens bedömning att de fortsatt uppfyller de slutsatser som är tillämpliga för respektive verksamhet. Redovisningen har godkänts av miljöförvaltningen.

Tillsynsarbetet

Tillsynen har som övergripande mål att störningar/omgivningspåverkan genom utsläpp till luft och vatten reduceras så långt möjligt. Hantering och substitution av kemikalier är andra viktiga mål för tillsynen. Dessa huvudsakliga målsättningar anges i tillsynsplanen.

Då verksamheterna ofta är unika görs en individuell bedömning av var tyngdpunkten på tillsynsarbetet ligger på det enskilda företaget. För de verksamheter som drivs med stöd av ett tillstånd är en central del av tillsynen att kontrollera att tillståndet och de meddelade villkoren efterlevs. Ett viktigt underlag för det är de miljörapporter som årligen ska lämnas in. Vid genomgång av miljörapporterna kontrolleras villkorsuppfyllnad, vilka förändringar som skett och resultat av det redovisade miljöarbetet under föregående år. Granskningen kommuniceras och följs upp.

I övrigt inriktas tillsynen på bland annat hantering och förvaring av kemikalier, verksamheternas arbete med substitution, företagens egenkontroll samt uppföljning av tidigare kända brister som framkommit vid inspektioner eller vid genomgång av verksamheternas egenkontroll. Andra områden som beaktas är transporter, energifrågor och dagvattenhantering.

¹ Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/902

Flera av företagen har höga mål med sitt miljöarbete, som överstiger den nivå som kan krävas av ett genomsnittligt företag i branschen. För dessa kan förvaltningen fungera som bollplank och kunskapsbank för goda exempel och praktiska lösningar från liknande verksamheter.

Utöver den ordinarie regelbundna tillsynen deltar förvaltningen även vid periodiska besiktningar, som utförs av oberoende besiktningsmän vid vissa av de större verksamheterna. Förvaltningen deltar även i förekommande fall i samråd och remissarbete i tillståndprocesser samt ansvarar för remissarbete, miljöbedömning och beslut i anmälningsärenden. När verksamheter läggs ner eller flyttas läggs tid på kontroll av eventuella markföroreningar på grund av kemikaliehanteringen. Vid klagomål sker utredningar. Därutöver sker kontakter med andra tillsynsmyndigheter, allmänhet och konsulter.

Tillsynsresultat

Tillsynsbesök har genomförts hos sju av de åtta verksamheterna, i enlighet med vad som var planerat i tillsynsplanen. Inga stora brister har noterats vid besöken och inga förelägganden har behövt tillgripas. Uppföljning i samband med tillsynsbesök har främst bestått i att begära in viss dokumentation som underlag för tillsynen, exempelvis besiktningsprotokoll, kemikalieförteckningar eller kontrollprogram.

En villkorsöverträdelse avseende avvikande pH i processavloppsvatten har under året rapporterats in från en av verksamheterna, Octapharma, vilket har medfört att förvaltningen enligt bestämmelsen i 26 kap. 2 § miljöbalken har gjort en åtalsanmälan. Ett strafföreläggande med företagsbot har meddelats av Åklagarmyndigheten i början av 2022.

Samtliga miljörapporter har kommit in inom föreskriven tid, och rapporterna har generellt varit av god kvalitet. I ett par fall har verksamheten uppmanats att till kommande rapportering förnya sina rapporteringsmallar samt att utveckla vissa avsnitt av rapporten för att ge förvaltningen och eventuella andra läsare av miljörapporten en bättre bild av verksamhetens egenkontrollarbete. Detta följs upp vid granskning av de miljörapporter som lämnas i år 2022.

Egenkontrollen bedöms överlag vara välfungerande hos de besökta verksamheterna. Fem av de sex tillståndspliktiga verksamheterna

har som ett villkor i tillståndet krav på att ett särskilt kontrollprogram ska finnas för verksamheten. Till tre av dessa verksamheter har förvaltningen under 2021 påtalat att kontrollprogrammen bör ses över så att de fullt ut återspeglar de nuvarande förhållandena i verksamheten. Förvaltningen planerar att följa upp hur verksamheterna har arbetat med översyn av programmen vid tillsynen under 2022.

Läkemedelstillverkarna lyder dessutom under det regelverk som Läkemedelsverket och FDA (Food and Drug Administration, den amerikanska livsmedels- och läkemedelsmyndigheten) satt upp för att trygga patientsäkerheten. Dessa regler innebär att företagen måste ha en lång rad rutiner och instruktioner för att säkerställa reglernas efterlevnad. Det arbetssätt som miljöbalkens krav på egenkontroll innebär efterfrågas därmed också från annat håll.

Ett flertal verksamheter har utvecklat sin kemikalieförteckning i enlighet med de riktlinjer som tagits fram inom storstadssamarbetet med Göteborg och Malmö. Arbetet med att fasa ut kvarvarande få miljöfarliga kemikalier går i många fall långsamt på grund av den tillverkade varans komplexitet och användningsområde. I flera fall sker utvecklingsarbetet i företagets anläggningar utomlands och måste samordnas för många marknader.

Klimat- och miljöhänsyn liksom de ökade energikostnaderna medför att energibesparingsarbete prioriteras av många verksamheter. Genom exempelvis användning av värmepumpar och modernisering av produktionsutrustningar har energibesparingar uppnåtts.

För läkemedelstillverkarna Swedish Orphan Biovitrum (Sobi) och Octapharma har utsläpp av oktylfenol i avloppsvattnet varit en aktuell fråga de senaste åren, där även Stockholm Vatten (SVOA) har varit involverade. Oktylfenol ingår i Triton X-100, en kemisk produkt som används till virusinaktivering. Ämnet är ett så kallat utfasningsämne enligt Kemikalieinspektionens priodatabas, och är därmed prioriterat för åtgärder. Ett omfattande utrednings- och åtgärdsarbete har genomförts de senaste åren i de båda verksamheterna, för att minimera utsläppen till avlopp. I Sobi:s verksamhet installerades ett kolfilter för rening 2019. Under hösten 2021 har Sobi samkört provtagning på utgående vatten med SVOA, som då har provtagit avloppsvattnet i brunn utanför anläggningen. Provtagningen har visat att reduktionen över kolfiltren är mycket hög, minst 95 procent baserat på Sobi:s analys.

Sammanfattningsvis kan sägas att efter långvarig tillsyn och förbättrad egenkontroll hos tillsynsområdets verksamheter har de större miljöriskerna åtgärdats och de enkla åtgärderna redan vidtagits. Miljö- och tillsynsarbetet har därefter riktats in på att bibehålla den goda egenkontrollen samt att metodiskt även åtgärda mindre miljörisker.

Indikatorer för miljöarbetet i branschen

Indikator	Årsmål	Utfall
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning.	100 %	100 %
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter.	100 %	100 %
Andel företag som uppfyller samtliga gällande tillståndsvillkor.	100 %	83 %
Andel företag som bedöms ha god egenkontroll.	100%	100 %

Årsmålet har inte uppnåtts för indikatorn om uppfyllelse av tillståndsvillkor på grund av en villkorsöverträdelse under året, se avsnittet Tillsynsresultat.